

מטרתנו היא לדון ולהביע דעות על מעשינו, מפני שנוצר הרושם שאנחנו, אלה שעומדים בביצוע היומיומי, מתקדמים יותר מדי מהר, מחשבותינו מתרחקות מהקונצפציה של חברי הקיבוצים השונים של האזור. כוונתנו במפגש זה, בו משתתפים 50 או 60 חברים, היא לנסות להניע כל הקהילה

הקיבוצית של האזור להיות שותפה במעשינו, על מנת שנוכל לנהל שיג ושיח תכוף יותר על תוכניותינו ומעשינו. הצורך בדיון זה נוצר באופן הכרחי, מאחר שאנו, פעילי האזור, חשים בהבדלי הגישות, ולמה לא להגיד זאת, ממש שוני פילוסופי בין הערכים שלנו, של מעשינו, לבין אלה של קיבוצי האזור. אנחנו בדעה שהמועצה במעשיה, תוכניותיה והתפתחותה הפכה לגורם חשוב ביותר, שעוד לא למדנו איך להיעזר בו. לעיתים קרובות, בפעולותינו הכלכליות, אנחנו נתקלים בבעיות לוגיסטיות כלכליות, שמתנגשות באינטרסים של השיתוף האזורי."

ממשיך דב רוזנהק ושואל: "האם זו הדרך של פעולתנו?"

הוצע במפגש, שהמובילים לא יתקדמו מהר מדי על מנת לא ליצור פערים בחשיבה, ברעיונות ובביצועים, בין המנהיגות האזורית לבין שולחיהם, כלומר, החברים בקיבוצים. המשבר הכלכלי החמור של שנות 1980 פגע עמוק ביסודות התעשייה של שער הנגב. מכת המגה-אינפלציה לא פסחה גם על הקיבוצים שהיו מעורבים בהשקעות גדולות, בריביות גבוהות, וכך אבד לאט לאט רוחם ושליטתם במצב.

לא כל הקיבוצים התמוטטו והיו רבים שידעו לנהל את כלכלתם והצליחו להתגבר על הקשיים בתקופות מורכבות. לצערנו שער הנגב ורבים מקיבוצי האזור נמנו בין אלה שאיבדו את השליטה הכלכלית... וכל היתר נותר כנושא פתוח לניתוח והבנה בעתיד.

יש להוסיף לכך, השינוי הפוליטי הגדול שהתרחש במאי 1977, כאשר מפלגת הליכוד, בראשותו של מנחם בגין, עלתה לשלטון בישראל. בבת אחת השתנו באופן קיצוני הקריטריונים לפיהם מוענקת התמיכה לקיבוצים ולתעשיותיהם, האזוריות והמקומיות. הקיבוצים מצדם, למרות היותם שותפים במפעלים האזוריים, החלו להקים מיזמים עצמאיים משלהם ובאופן הדרגתי חדלו מלעסוק רק בחקלאות והשקיעו משאבים במפעליהם. אף על פי כן המחיר הגבוה, האידיאולוגי וה"מעשי", ואולי הבעייתי יותר, ששלמו הקיבוצים במשך כל שנות התפתחותם, הייתה העבודה השכירה. בעצם לא הייתה ברירה אחרת. הקמת תעשייה אגרו-תעשייתית בהיקף גדול זקוקה לכוח אדם, שלא היה קיים בצורה עודפת בקיבוצים. כוח עבודה זה הגיע משדרות ומישובים אחרים בסביבה. האלטרנטיבה הייתה אולי בין הימנעות מפיתוח מואץ והסתפקות בענפי ייצור זעירים בתוך הקיבוץ, במקום האמביציה והאידיאל להקים מרכזים תעשייתיים ולא יחידות קטנות. אך לא הייתה דרך אחרת. הויכוח הגדול על העבודה השכירה לא היה שולי והקונפליקט עם שדרות (המנהל, חבר הקיבוץ והפועלים תושבי ישובים סמוכים), הוריש פצעים שלא הגלידו עד היום. המחיר שולם, הוקם אזור תעשייתי שיתופי, כאשר השותפים ההכרחיים לא נכללו ב"רווחים והפסדים". מוגזם יהיה להגיד שהקיבוצים התעשרו, ולהיפך, כאשר באה הנפילה, הכול נפל. אבל

חזון שער הנגב

צבי חזן

ההיסטוריה של שער הנגב היא ההיסטוריה של קיבוצי האזור.

חלוצים שהגיעו לחבל - ארץ זה, שנים לפני הקמת מדינת ישראל, ייסדו את הקיבוצים דורות, ניר עם ורוחמה (הקיבוץ הוקם פעמיים, פעם ראשונה בשנת 1912) ומאוחר יותר קיבוץ גבים, ארז, מפלסים, נחל עוז, כפר עזה, אור הנר וברור חיל. ברור חיל נוסד באפריל 1948, זמן קצר לפני שכן גוריון הכריז על הקמת המדינה.

באופן רשמי מועצת שער הנגב הוקמה ב-1962, אם כי שנים לפני כן היו תוכניות להכיר בקיבוצי האזור כאזור מוניציפאלי. הרעיון היה להקים "רפובליקה חקלאית סוציאליסטית" השואבת את השראתה מ"אגרינדוס" - מונח סוציולוגי עתיק, ומשמעותו שהשתרשות באדמה ויצירה שמקורה בעבודה המשותפת יוצרים סדר חברתי חדש, שיתוף פעולה קולקטיבי בחיפוש אחר דרכים חדשות לענפי הייצור, לפיהן היצירה שייכת לכול ופירות הייצור מתחלקים בין כולם.

הקואופרטיביות היא המהות: המטרה: לשפר רמת הייצור של כל הקיבוצים דרך ארגון מרכזי, המאפשר את שכלול אמצעי הייצור שלהם במקביל. הקיבוץ הבודד הינו יחידה חברתית המשולה למשפחה קטנה. האזור, הדואג לבעיות הכלכליות של הכלל, מהווה את "המשפחה המורחבת". במשך השנים אמור היה לקום איחוד החבלים השונים, שעל יסודותיו תוקם "רפובליקה האגרינדוס".

אחד מהוגי הדעות של פרויקט זה היה חברנו דב רוזנהק, ממייסדי ברור חיל וראש המועצה האזורית שער הנגב בשנים 1957 - 1966.

המפעלים האזוריים שער הנגב, ממחישים את עיקרי הפרויקט. הייצור הכלכלי של קיבוצי האזור, המבוסס על גידולי אספסת, תפוחי אדמה, כותנה, עצי פרי, לול עופות וכו', עובר עיבוד תעשייתי במפעלים האזוריים. שער הנגב הייתה המועצה הראשונה שהלכה בדרך הזאת, בזכותה היא נעשתה חזקה ויציבה. בעקבותיה, אזורים אחרים אימצו אף הם את אותה דרך, כל אחד בהתאם למאפיינים המיוחדים שלהם, כגון תנאי האקלים.

בהמשך הוקם בית הספר האזורי לילדי כל הקיבוצים בשער הנגב. במקום ללמוד בכיתות קטנות, לעתים עם מורים מאולתרים, בקיבוץ ניר עם או בדורות, נפגשים כל הילדים בבית הספר האזורי. כיתות, מורים בעלי תואר ומאומנים והנהלה מתאימה. כל הצרכים החינוכיים זוכים לתשומת הלב הנדרשת: ספרייה, מועדון ספורט, סדנאות מקצועיות וכל היתר.

כך התבטאו מנהיגי שער הנגב מן התקופה ההיא, ביניהם דב רוזנהק, בסימפוזיון אזורי, בהשתתפות מנהיגי התנועה הקיבוצית. התבטאות זו הינה דוגמה חיה לאופן המחשבה של הימים ההם... כאשר המחשבה הייתה קיבוץ!:

"היום אנחנו נפגשים לדיון יותר רחב מאשר הרגיל, יחד עם המזכירים והמנהלים הכלכליים של קיבוצי האזור, על מנת שנוכל לכלול יותר חברים בדרכי הביצוע שלנו."